

Fig. 10. N.º 1

Fig. 10. N.º 2

Dossier

Patrimoni obert

Espais de coneixement al Museu del Disseny de Barcelona: una experiència de serveis d'extensió bibliotecària dins les exposicions

Espais de coneixement al Museu del Disseny de Barcelona: una experiència de serveis d'extensió bibliotecària dins les exposicions

Elena RUIZ CUBERO

Bibliotecària. Nubilum
elena.ruiz@nubilum.es

Sílvia SUBIRANA SURROCA

Bibliotecària. Centre de Documentació, Museu del Disseny de Barcelona
ssubiranas@bcn.cat

Article rebut el març de 2017; revisat l'abril de 2017.

Resum: Aquest article pretén documentar la creació del denominat «Espai de coneixement», una experiència d'integració dels recursos i els serveis del Centre de Documentació del Museu del Disseny de Barcelona en el marc de l'exposició *D'obra. Ceràmica aplicada a l'arquitectura*.

A partir de l'anàlisi dels objectius i del procés, s'exposen els resultats obtinguts i l'impacte generat amb aquesta experiència, i també els beneficis aconseguits i les millores que cal dur a terme per consolidar el servei.

Paraules clau: biblioteques de museus, espai de coneixement, serveis d'extensió bibliotecària, exposicions, Museu del Disseny de Barcelona

Espacios de conocimiento en el Museu del Disseny de Barcelona: una experiencia de servicios de extensión bibliotecaria dentro de las exposiciones

Resumen: El presente artículo pretende documentar la creación del denominado «Espacio de conocimiento», una experiencia de integración de los recursos y los servicios del Centro de Documentación del Museu del Disseny de Barcelona en el marco de la exposición *De obra. Cerámica aplicada a la arquitectura*.

A partir del análisis de los objetivos y del proceso, se exponen los resultados obtenidos y el impacto generado con esta experiencia, y también los beneficios conseguidos y las mejoras a realizar para consolidar el servicio.

Palabras clave: bibliotecas de museos, espacio de conocimiento, servicios de extensión bibliotecaria, exposiciones, Museu del Disseny de Barcelona.

Knowledge spaces in the Museu del Disseny de Barcelona: an experience of extension library services within the exhibitions

Abstract: This article aims to document on the creation of the entitled «Knowledge Space», an experience of the integration of resources and services of the Documentation Center of the Museu del Disseny de Barcelona, as part of the exhibition *Brick by Brick. Ceramics applied to architecture*.

By analysing the objectives and the process, the results and impact generated with this experience are detailed, and ends with the achieved benefits and the improvements needed to consolidate the service.

Keywords: museum's libraries, knowledge space, extension library services, exhibitions, Museu del Disseny de Barcelona.

Introducció

Les biblioteques públiques fa temps que assumeixen un paper de servei més enllà de les seves parets i ho posa de manifest la gran varietat d'activitats que es duen a terme amb la finalitat d'apropar la biblioteca a indrets no habituals mitjançant els serveis d'extensió bibliotecària com ara els bibliobusos, els bibliomercats i les bibliopiscines.

Varona Gil¹ ens recorda que «les directrius de l'IFLA/Unesco per al desenvolupament del servei de biblioteques públiques consideren que la biblioteca sense parets és un principi fonamental». Segons aquestes directrius,² «la planificació s'ha de fer des d'una perspectiva de serveis més que no pas d'edifici». Referint-se als edificis, afirmen que «sempre que sigui possible, la biblioteca ha d'estar a disposició de la comunitat; per exemple, per a reunions i exposicions».

En el cas d'algunes biblioteques de museus,³ existeixen iniciatives que uneixen aquestes dues premisses, amb la idea d'apropar els seus recursos a les exposicions i els seus visitants, que, en una proporció alta, són usuaris potencials de la biblioteca. Docampo⁴ afirma que si els museus estan oberts a tothom, amb independència del seu nivell formatiu, les seves biblioteques, concebudes com un servei més de la institució, també ho han d'estar.

Per exemple, la Biblioteca y Hemeroteca Ferroviaria del Museo del Ferrocarril de Madrid té la pràctica habitual d'obrir el primer diumenge de cada mes, coincidint amb l'obertura del museu, amb l'objectiu d'oferir un horari més dilatat als usuaris i visitants. Amb aquesta iniciativa d'ampliar l'horari, equiparant-lo amb el del museu, faciliten que la biblioteca formi part de la visita a l'exposició.

Amb un objectiu semblant, la Biblioteca de l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM), a més d'aportar els seus propis documents a les exposicions del museu, ha anat incorporant diversos punts de lectura dins dels espais expositius, així com en altres àrees del centre, com ara el vestíbul. Això ha estat possible gràcies al suport de la nova direcció, amb qui han desenvolupat estratègies per donar més visibilitat a la Biblioteca.⁵

Amb iniciatives com aquestes, les biblioteques estan més integrades i més presents dins la seva pròpia entitat, guanyen en reconeixement institucional i fan que els nous usuaris utilitzin més —i, per tant, aprofitin— els seus recursos.

Prenent com a referents les experiències del Museo del Ferrocarril i molt especialment les de l'IVAM, el Centre de Documentació del Museu del Disseny de Barcelona⁶ va començar a projectar una iniciativa d'extensió de serveis bibliotecaris mitjançant la qual es podria integrar en les exposicions i ser més visible.

1. Josep Eugeni Varona Gil; Carmen Gómez García, «Les vacances, l'oci i la lectura [en línia]. La Biblioteca d'estiu —la Biblioteca a la Fresca— d'Alcossebre, Alcalà de Xivert (2004-2008)». *BiD. Textos Universitaris de Biblioteconomia i Documentació*, núm. 22 (2009) <<http://bid.ub.edu/22/varona.htm>> [Consulta: 17/02/2017].
2. INTERNATIONAL FEDERATION OF LIBRARY ASSOCIATIONS AND INSTITUTIONS. SECTION OF PUBLIC LIBRARIES. *Directrius IFLA/UNESCO per al desenvolupament del servei de biblioteques públiques*. (Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 2002).
3. En l'àmbit de biblioteques de museus, s'estan portant a terme alguns projectes de cooperació. Entre ells, destaquen BIMUS <<http://bimus.mcu.es>> i MUSAS <<http://musasbibliotecasdemuseos.blogspot.com.es>>. Per a més informació, consulteu els llocs web.
4. Javier DOCAMPO, «Poetas en tiempos de miseria. Límites y retos de los servicios documentales de museos». *El Profesional de la Información*, vol. 3, núm. 22 (2013), p. 199.
5. Entrevista realitzada a Eloísa García Moreno, cap de la Biblioteca i Centre de Documentació de l'IVAM el 14 de març de 2017.
6. El Centre de Documentació del Museu del Disseny de Barcelona és un espai de consulta i recerca especialitzat en arts decoratives i disseny (gràfic, industrial, tèxtil, d'espais, de moda i de serveis). Té per objectiu reunir i preservar informació i documentació relacionada amb totes aquestes matèries, difondre-la i posar-la al servei de professionals i investigadors, amb la voluntat d'oferir un suport a l'estudi, la investigació, creació, reflexió, processos d'innovació i crítica especialitzada. Més informació: <<http://ajuntament.barcelona.cat/museudeldisseny/ca/centredoc/qui-som>> [Consulta: 10/03/2017].

Plantejat com a projecte efímer, l'Espai de coneixement es va posar en pràctica per primer cop durant l'exposició *D'obra. Ceràmica aplicada a l'arquitectura*, entre el 15 de setembre de 2016 i el 29 de gener de 2017. Es tractava d'un espai de consulta bibliogràfica concebut com a part de l'exposició. Amb aquesta acció, es pretenia oferir un valor afegit, anar més enllà d'una exposició de llibres i posar a l'abast dels visitants els serveis de biblioteca: informació, consulta del catàleg, informació bibliogràfica, servei de préstec i alta d'usuaris. És a dir, tractar aquest espai com una altra seu, una extensió del Centre de Documentació.

Centre de Documentació del Museu del Disseny @Xavier Padrós.

Espai de coneixement muntatge final.

Aquesta mostra presentava unes tres-centes peces pertanyents a les col·leccions del Museu del Disseny de Barcelona i a una quarantena de centres europeus.⁷ Coincidia amb la celebració a Barcelona del Congrés de l'Acadèmia Internacional de Ceràmica, dedicat aquest any de manera específica a la ceràmica aplicada a l'arquitectura,⁸ amb un programa d'activitats com ara un cicle de 13 conferències de destacats especialistes, organitzat en col·laboració amb la Càtedra Ceràmica Barcelona (UIC).⁹ Era una bona ocasió per guanyar visibilitat entre un ampli ventall de tipologies d'usuaris i posar en relació una selecció de l'extens fons bibliogràfic sobre ceràmica del centre¹⁰ i els continguts expositius del Museu.

Seguint la proposta de Tapella,¹¹ a continuació analitzarem el procés, els resultats i l'impacte generat per la iniciativa

7. Més informació sobre l'exposició *D'obra: ceràmica aplicada a l'arquitectura* a: <<http://ajuntament.barcelona.cat/museudeldisseny/ca/exposicio/dobra-ceramica-aplicada-larquitectura>> [Consulta: 10/03/2017].
8. Pilar Vélez, «D'obra. Ceràmica aplicada a l'arquitectura: art, disseny, tradició i innovació». En: *D'obra. Ceràmica aplicada a l'arquitectura*. Barcelona: Museu del Disseny de Barcelona, 2017, p. 11-17.
9. Més informació sobre les conferències celebrades al voltant de l'exposició a: <<http://ajuntament.barcelona.cat/museudeldisseny/ca/activitat/disseny-industria-i-innovacio-ceramica-aplicada-larquitectura>> [Consulta: 10/03/2017].
10. Fons procedent de l'antiga Biblioteca del Museu de Ceràmica, ara integrat dins el nou Museu del Disseny.
11. Esteban Tapella; Pablo Rodríguez-Bilella, «Evaluación y aprendizaje desde la práctica [en línia]: la sistematización de experiencias». *Knowledge Management for Development Journal*, vol. 10, núm. 1 (2014), p. 52-65 <<http://journal.km4dev.org/index.php/km4dj/article/viewFile/181/272>> [Consulta: 15/02/2017].

Espai de coneixement per extreure'n aprenentatges que ajudin a millorar la pràctica present i futura mitjançant la sistematització de l'experiència. La sistematització d'experiències es basa en la idea que «han de ser utilitzades per generar comprensió sobre l'acció i esdevenir lliçons apreses per millorar la pràctica present, així com contribuir a generar un nou coneixement per a intervencions futures» (Tapella, 2014). Prenent com a base els eixos d'anàlisi que l'autor proposa, aquest treball s'estructura en els quatre apartats següents: en primer lloc, es presenta la intencionalitat de l'objecte —l'Espai de coneixement— amb la definició dels objectius; després es descriu el procés d'intervenció amb l'especificació dels mètodes o estratègies utilitzats durant el seu desenvolupament; tot seguit, es presenta la situació final que mostra l'impacte que va tenir la iniciativa, i s'acaba amb una reflexió general sobre l'activitat.

1. Intencionalitat

Els objectius específics de l'Espai de coneixement són els següents:

1.1. Facilitar l'aprofundiment en els continguts i el discurs de l'exposició

Catàlegs de l'exposició i documents de sala.

La voluntat és reforçar els temes tractats al llarg de l'exposició amb publicacions rellevants. D'aquesta manera, els usuaris poden ampliar els continguts que els provoquin més interès o poden aclarir conceptes, veure imatges, consultar obres de referència i veure el catàleg de l'exposició.

1.2. Descoberta del Centre de Documentació del museu per un perfil d'usuari encara testimonial al centre: els visitants de les exposicions

La desconexió física entre els espais expositius i de biblioteca dins del museu i l'absència d'una estratègia comuna de difusió i comunicació tenen com a conseqüència que els visitants de les exposicions del museu esdevenen, en poques ocasions, usuaris reals del Centre de Documentació, tot i el seu previsible interès en les temàtiques presents en el seu fons documental i en les matèries que s'hi treballen. L'objectiu és mostrar als visitants de les exposicions tot el que el centre els pot oferir i totes les necessitats informatives que pot satisfer.

1.3. Portar els continguts i serveis allà on són les persones

Una manera efectiva d'arribar a més gent i de donar a conèixer el Centre de Documentació del museu és anar allà on els serveis poden ser necessaris. Sortir fora de l'estança, fer-se visible, fer extensius els serveis a altres localitzacions més a l'abast del públic i tenir més presència en les activitats del Museu.

1.4. Estendre temporalment l'horari d'atenció i servei

Ampliar horaris i fer extensius els serveis a dies que normalment el Centre de Documentació està tancat, amb el propòsit de facilitar l'accés a un nombre més alt d'usuaris que habitualment tenen incompatibilitat amb el dies i hores d'obertura.

1.5. Incrementar la interacció entre el Centre de Documentació i els visitants del museu

Per ensenyar l'Espai de coneixement cal avançar-se a les necessitats dels visitants i rebre'ls de manera activa. Així, s'aporta un valor afegit, dinamitzat i flexible.

2. L'Espai de coneixement. Procés d'implementació

Per assolir els objectius descrits abans, es van planificar un seguit d'accions que haurien de permetre arribar a complir els propòsits de l'Espai de coneixement.

2.1. Recerca bibliogràfica i organització

L'Espai de coneixement havia de ser un lloc d'interès i utilitat per als visitants i s'havia d'adaptar als continguts, àmbits i estructura de l'exposició per esdevenir, d'aquesta manera, una veritable extensió de la visita. Es tractava no només de recollir bibliografia rellevant, sinó també de mostrar-la segons la visió que el comissari volia transmetre i sense distorsionar-ne el discurs.

Per assolir aquesta fidelitat, calia fer un exercici analític de l'exposició a partir de la documentació de què podíem disposar: les llistes de peces seleccionades per formar part de l'exposició; els textos provisionals del catàleg; el dossier de premsa i els suggeriments bibliogràfics que el comissari ens va fer arribar. L'Espai de coneixement es preparava en paral·lel a l'exposició i a l'inici la documentació era escassa. Un cop vam poder accedir a les llistes definitives de les peces que serien exposades i als textos del catàleg vam començar a treballar a fons en la recerca bibliogràfica.

A partir de la informació disponible, es van extreure diferents conceptes o paraules clau: museus participants, autors, artistes, productors de peces representades i

L'Espai de coneixement havia de ser un lloc d'interès i utilitat per als visitants i s'havia d'adaptar als continguts, àmbits i estructura de l'exposició per esdevenir, d'aquesta manera, una veritable extensió de la visita.

tipologia d'objectes. Tot seguit, es van seleccionar documents que haurien de contenir el fons de l'Espai de coneixement. Es va completar amb un conjunt de revistes especialitzades i catàlegs comercials d'empreses del sector ceràmic industrial aplicat a l'arquitectura.

Per adquirir els documents que no formaven part del fons de la biblioteca, es va recórrer a l'intercanvi i la compra, així com al contacte amb institucions i empreses participants en l'exposició.

Finalment, es van reunir més de 200 monografies, 8 títols de revistes especialitzades i uns 60 catàlegs comercials.

2.2. Ampliació d'horari

Estar present dins l'exposició era un pas important, però per fer-ho efectiu calia oferir servei en l'horari de màxima afluència de públic; és a dir, els caps de setmana i coincidint amb la programació d'activitats relacionades amb l'exposició. Això suposava ampliar els horaris habituals, que, tot i ser prou extensos, no preveuen l'obertura el cap de setmana. Aquesta ampliació era una oportunitat i a la vegada la dificultat més gran, ja que implicava una despesa extraordinària en personal per a una activitat que encara es considerava «experimental». Per resoldre-ho, es va tenir en compte un doble camí: un servei de consulta desatès (sense dinamització ni servei de préstec) durant els dies i hores de menys flux de visites, i un servei complet durant els moments de màxima afluència.

Per portar-ho a terme, es va incorporar una persona per dinamitzar el servei. Va ser necessari invertir unes hores a formar-la, ja que havia de conèixer de primera mà el

fons, els serveis i el funcionament. Per aclarir el seu rol i facilitar que l'executés, es va protocol·litzar la seva funció, tot detallant cadascuna de les tasques que havia de dur a terme: dinamització de l'ús, resolució de dubtes o necessitats d'informació, préstec, registre de nous usuaris, difusió de l'existència del Centre de Documentació i el seu potencial vers les necessitats dels visitants interessats.

Aquesta interacció amb els usuaris, juntament amb la recollida d'indicadors durant l'activitat, va permetre conèixer els seus interessos generals, les matèries més consultades i els préstecs més demandats. Gràcies a aquesta informació, es podia fer de l'Espai de coneixement un lloc flexible, amb l'opció d'anar adaptant la selecció bibliogràfica a les necessitats informatives que s'anaven detectant.

2.3. Comunicació i difusió

Per facilitar que els visitants descobrissin l'Espai de coneixement, era important integrar-lo dins l'exposició; caldria involucrar els diversos equips participants: museu, comissari i dissenyadors. Gràcies a la voluntat de col·laboració es van poder prendre decisions conjuntes, com ara el disseny de l'espai i la informació del servei dins dels elements comunicatius de l'exposició.

Museu del Disseny de Barcelona

Visita Col·lecció Exposicions Activitats i Educació Centre de Documentació

Q CAT ENG

Àmbits de l'exposició

LA CASA CONSTRUÏDA LA CASA PROTEGIDA LA CASA VISCUDA

Les peces de tova o ceràmica com elements de construcció des de l'antiguitat fins avui dia

En l'antiguitat, el recurs de la màgia era tan fonamental com la tècnica i els materials adequats emprats en les construccions

El descobriment de la vitrificació va millorar tant les possibilitats ornamentals com funcionals de la ceràmica

Activitats relacionades

ALTRES

VISITES GUIADES

Visites per al públic general

Visites per a grups

Espai de coneixement

Visites a l'exposició "D'Obra"

Espai de coneixement a la pàgina web del Museu.

Així, l'Espai de coneixement apareixia en el llibret de sala que els visitants tenien a la seva disposició durant la visita. En aquest fullet es podia veure l'espai com una zona específica delimitada al plànol de l'exposició i se'n feia també una breu explicació amb els horaris d'accés (els mateixos que els de l'exposició) i els horaris amb servei d'atenció. Seguint aquesta línia, la iniciativa del Centre de Documentació també estava del tot integrada i representada a la pàgina web del museu a través d'una pàgina explicativa del servei, enllaçada des de la pàgina de l'exposició.

Consultes a l'Espai durant la inauguració

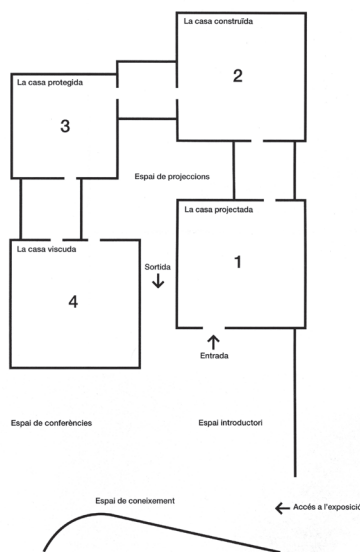
2.4. Disseny de l'espai

A més d'aquest plantejament conceptual d'integració comentat en el punt anterior, calia crear un espai físic, fer una extensió del Centre de Documentació integrat dins l'exposició, i anar a buscar les necessitats informatives allà on neixen.

Amb aquesta idea es va treballar conjuntament amb els altres departaments del museu encarregats de l'organització de l'exposició per dotar d'un espai físic la nova seu

efímera del Centre de Documentació. Per sort, va ser possible fer-ho, ja que tenia el suport de la institució i les característiques de l'exposició ho permetien.

Plànol de l'exposició

Plànol llibret de sala.

Al final, 45 metres quadrats dels 2.000 de la sala d'exposicions van ser destinats a aquesta iniciativa del centre. Aquesta zona es va moblar de seguida amb prestatgeries, taules, cadires i butaques del mateix Centre de Documentació,¹² de manera que l'espai s'identificava amb facilitat com un segon emplaçament d'aquest i, a més a més, li donava una aparença clara de sala de biblioteca. Amb aquesta intenció i amb la voluntat d'aconseguir un espai més amable, es va prescindir dels tradicionals elements de subjecció dels llibres als espais de lectura de les exposicions, com ara cordes i cadenes.

L'espai es va ubicar al final del recorregut expositiu, de manera que els visitants amb interès especial en els continguts de l'exposició tinguessin l'opció de continuar l'activitat amb la consulta dels documents seleccionats. Si, a més, ho feien dins l'horari amb servei d'atenció, podrien obtenir el carnet del Centre de Documentació per accedir al servei de préstec i continuar amb la lectura fora del museu. Aquest, de fet, era l'element més nou de l'experiència, i així ho rebien els usuaris.

3. Resultats de l'Espai de coneixement

Des del dia de la inauguració, el 15 de setembre de 2016, fins al tancament, el 29 de gener de 2017, s'hi va oferir un servei d'atenció en un total de 56 dies i en aquest temps es van comptabilitzar 1.794 visitants que es van interessar per aquest servei. És a dir, la mitjana de visites diàries que es van rebre a l'Espai de coneixement va superar les 30 persones.

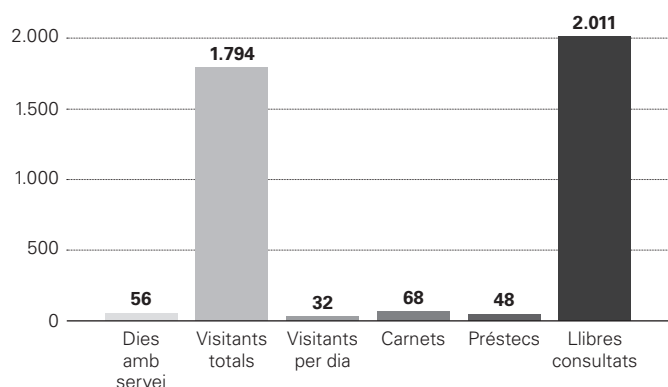

Usuaris a l'Espai de coneixement.

12. Part del mobiliari del centre es va escollir amb criteris de flexibilitat i fàcil trasllat, com per exemple prestatgeries amb rodes.

En aquest temps, es van tramitar 68 carnets d'usuari, que representen el 15 % dels que es van donar d'alta al Centre de Documentació en aquest mateix període. Es van prestar 48 documents,¹³ és a dir, quasi un 25 % del total dels disponibles, i les publicacions que, en el transcurs de l'obertura de l'espai expositiu s'hi van consultar, van ser 2.011.

Coincidint amb el darrer cap de setmana d'obertura de la mostra, es va rebre l'afluència de visitants més important a l'Espai de coneixement; hi van passar gairebé 200 persones, que van fer 240 consultes de documents.

Taula 1. Síntesi dels resultats.

Tot i incloure informació específica d'aquest servei en el dossier de premsa, aquesta iniciativa no va obtenir ressò i la notícia no va transcendir per aquesta via. Des del centre, es va comunicar per altres mitjans com ara fòrums especialitzats i a través de les xarxes socials.¹⁴ A parer nostre, es va evidenciar com l'absència d'una xarxa espe-

cífica de biblioteques de museus a Catalunya dificulta la difusió de noves experiències a la comunitat. En tot cas, sorprèn que una iniciativa gairebé inèdita passés gairebé desapercibuda fins i tot dins de l'àmbit professional.¹⁵

Tot i això, un pocs companys de professió, especialment des de fora de Catalunya, ens van transmetre a títol personal el seu entusiasme per la iniciativa, i van celebrar la cooperació entre la biblioteca i el museu, un factor clau, com ja hem dit, per l'acompliment d'aquesta experiència.

Durant el temps d'obertura del servei, hem pogut constatar la bona recepció que ha tingut entre els visitants de l'exposició, que, en general, desconeixien l'existència del Centre de Documentació del Museu. Les respostes dels visitants ens van permetre observar que el servei causava sorpresa, sobretot pel fet d'anar a visitar una exposició i sortir amb algun llibre o revista en préstec. En hores de servei desatès, els visitants reconeixien que l'espai era una sala de consulta i tenien clar com comportar-se davant una taula amb documents; entenien que allò era una invitació a la consulta. Però la novetat del prestatge ple de llibres i revistes provocava més confusió i era causa de retracció. Aquesta estranyesa davant la novetat quedava pal·liada durant les hores amb servei dinamitzat.

4. Lliçons i aprenentatge

Aquesta activitat ha fet tangibles els propòsits d'integració entre biblioteca i museu amb la inclusió d'una petita seu de la biblioteca i les seves prestacions a l'interior mateix d'una exposició.

Les iniciatives d'extensió de serveis que fa poc han portat a terme biblioteques de museus són mostra del

13. Es van tramitar més carnets que no es van fer préstecs pel fet que alguns visitants trobaven més interessant el coneixement del servei per a futurs usos que no resoldre necessitats informatives relacionades amb l'exposició.

14. Anunciat per Albert Díaz Mota, director del Centre de Documentació del Museu del Disseny de Barcelona al denominat MUSAS, un fòrum per a professionals de biblioteques i centres de documentació de museus, i a la llista de distribució BibCat el 21 de setembre de 2016.

15. Contrasta amb el ressò que ha rebut l'experiència del Museu Valencià d'Etnologia: <<http://www.dival.es/sala-premsa/print/31337>> [Consulta: 10/03/2017].

dinamisme creixent d'un sector bibliotecari que fins ara tenia molt poca visibilitat, reconeixement i capacitat d'acció. Aquestes iniciatives són encara modestes i incipients, però totes les dutes a terme fins ara han obtingut bons resultats i, per tant, tenen perspectives de futur favorables. No només en referència a la visibilitat entre els visitants del museu, sinó també en la consideració que es guanya dins la mateixa entitat. Les activitats que es duen a terme amb èxit poden posar de manifest, entre els mateixos companys, el potencial del centre i pot afavorir l'augment de la reputació de la biblioteca dins l'organització.

S'ha vist, però, que per arribar a assolir cert grau d'integració de la biblioteca en les activitats del museu, és fonamental la col·laboració i la cooperació interdepartamental; sense el treball en equip, la presa de decisions conjunta i la confiança en els resultats, seria molt difícil aconseguir-ho.

Les diferències observades en la conducta dels usuaris que visitaven l'espai en hora de servei desatès i els que ho feien en hores amb servei són considerables. El servei bibliotecari va quedar constatat com el veritable enllaç entre visitants i espai, i el seu paper és decisiu per trencar la barrera que existeix davant una proposta innovadora.

El bon funcionament i els bons resultats han quedat patents en les dades recollides i presentades a l'apartat anterior, i representen una proporció considerable dels usos totals del centre. Tot i així, es tindran en compte per a futures ocasions algunes propostes de millora:

- La inclusió de més suports i formats documentals, incloent-hi els audiovisuals, per no equiparar *consulta a lectura*. La voluntat simplificadora i facilitadora d'aquest primer projecte ens va portar a renunciar a aquest propòsit, tot i tenir-lo molt present des d'un primer moment.

Les iniciatives d'extensió de serveis que fa poc han portat a terme biblioteques de museus són mostra del dinamisme creixent d'un sector bibliotecari que fins ara tenia molt poca visibilitat, reconeixement i capacitat d'acció

- L'ampliació d'horari amb servei, perquè els visitants d'entre setmana també tinguin l'oportunitat d'interactuar amb el Centre de Documentació.
- L'augment de la presència en mitjans i xarxes socials mitjançant el reforç de les accions de comunicació referents a l'Espai de coneixement.

És possible que aquesta iniciativa hagi estat el germen d'experiències posteriors com la que s'ha portat a terme a la Biblioteca-Centre de Documentació del Museu Valencià d'Etnologia amb el desenvolupament del servei anomenat «Trau el suc a la Biblioteca»,¹⁶ iniciat el març del 2017. La biblioteca ofereix mostres complementàries a les exposicions temporals del museu, aportant continguts i informació addicional al discurs de la mostra.

L'experiència adquirida després de la realització d'aquesta intervenció, juntament amb els bons resultats i la possibilitat d'aplicar millores en un futur, ens animen a repetir aquest tipus d'accions amb la intenció de consolidar la iniciativa i de convertir l'Espai de coneixement en una activitat recurrent i amb una entitat pròpia.

Bibliografia

AZARA, Pedro (2016). «De obra [en línia]: ceràmica aplicada a la arquitectura». *Ceràmica=Keramos: revista trimestral del arte y ciencia de la ceràmica*, núm. 142, p. 74-76 <http://www.revistaceramica.com/Extractos_revista/142/Dobra_142.pdf> [Consulta: 17/02/2017].

16. Més informació a <http://www.viuvalencia.com/articulo/biblioteca_museu_etnologia_Valencia/461513412> [Consulta: 10/03/2017].

DÍAZ MOTA, Albert (2014). «Un nuevo espacio para el diseño en Barcelona [en línea]: Centre de Documentació del Museu del Disseny de Barcelona», dins: Jornadas sobre Bibliotecas de Museos (2as : 2013 : Madrid). *Segundas Jornadas sobre Bibliotecas de Museos: estrategias e innovación. Museo Nacional del Prado, 6-8 de noviembre de 2013*. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, p. 134-142 <<https://sede.educacion.gob.es/publiventa/detalle.action?cod=20083C>> [Consulta: 10/03/2017].

DOCAMPO, Javier (2013). «Poetas en tiempos de miseria [en línea]: límites y retos de los servicios documentales de museos». *El Profesional de la Información*, vol. 3, núm. 22, p. 199. <<http://www.elprofesionaldeinformacion.com/contenidos/2013/mayo/01.pdf>> [Consulta: 10/03/2017].

GARCÍA MORENO, Eloísa (2017). «La Biblioteca de l'IVAM» [en línea]. *Simile: butlletí del COBDCV*, núm. 35 <<http://cobdcv.es/simile/la-biblioteca-de-ivam>> [Consulta: 18/03/2017].

PASTORE, Erica (2009). «The Future of Museums and Libraries [en línea]: A Discussion Guide». Washington, DC: Institute of Museum and Library Services <<https://www.imls.gov/assets/1/AssetManager/DiscussionGuide.pdf>> [Consulta: 10/03/2017].

RAMOS CURD, Enrique; GÁLVEZ DEL VALLE, Sabina; MORALES ZÚÑIGA, Paulo (2004). «Serveis de biblioteca pública en espais oberts» [en línea]. *Bibliodoc*, p. 131-148 <<http://eprints.rclis.org/12232/1/41464.pdf>> [Consulta: 17/02/2017]. ■